Periodieke uitgave van Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij,
deze editie in samenwerking met Nederland Zorgt Voor Elkaar.
Jaargang 16, april 2018

Werkplaats 25

De buurt is wat ons sociaal verbindt

koninklijke
nederlandsche
heidemaatschappij

Minister Hugo de Jonge (VWS)
"Bewonersinitiatieven zijn de basis van de samenleving"

De straat is zichzelf opnieuw aan het uitvinden
"Soms kun je al op een hele simpele manier het verschil maken"

Verkennerstocht verzamelt kansen en verbeterpunten
"Burgerinitiatieven staan voor de uitdaging zich als
een volwaardige partner te presenteren"

En verder: Ad Pijnenborg over zijn boek 'Burgers doen het zelf' | Tussen bureaucratie en burger |
Praktische tips voor bewonersinitiatieven | Inspirerende projectvoorbeelden

Colofon

De Werkplaats voor de leefomgeving is een uitgave van Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij.

koninklijke nederlandsche heidemaatschappij

impuls aan de leefomgeving

www.knhm.nl
info@knhm.nl

Redactieadres:
KNHM, Postbus 33,
6800 LE Arnhem
Redactie: Frank van Bussel, Monique Melchers, Jan Smelik, Imke Bardoel
Coördinatie en eindredactie: Mariska Lokker
Met dank aan: Jeroen van der Spek, Karin Wesselink, Inge van Schaik, Karl Bijsterveld, Arghje de Sitter, John Voermans, Jaap Schaaf.
Vormgeving: Ineke Oerlemans
Foto omslag: VVB Fotografie John Voermans
Druk: Canon, Arnhem
Oplage: 12.000 exemplaren
ISSN: 1574-2083

De Werkplaats voor de leefomgeving wordt uitgegeven rondom een actueel thema. Dit nummer staat in het teken van burgerinitiatieven in de zorg en is uitgebracht in samenwerking met Nederland Zorgt Voor Elkaar.

De verantwoordelijkheid voor de teksten berust bij de auteurs. De inhoud van de Werkplaats voor de leefomgeving kan geheel of gedeeltelijk worden overgenomen indien de bron vermeld wordt en de redactie daar toestemming voor geeft.

MIX
Papier van verantwoorde herkomst
FSC® C016391
www.fsc.org

Inhoudsopgave

Minister Hugo de Jonge (VWS):
"Bewonersinitiatieven zijn de basis van de samenleving" 4

De straat is zichzelf opnieuw aan het uitvinden
We-doen-het-zelf-zorg in de wijk 10

Verkennerstocht
Nederland Zorgt Voor Elkaar
Op zoek naar kansen en verbeterpunten 16

Ad Pijnenborg:
"Wij hebben aangetoond dat een goedkoper systeem mogelijk is" 20

Tussen bureaucratie en burger 22

FOTO: JOHN VOERMANS

FOTO: JOHN VOERMANS

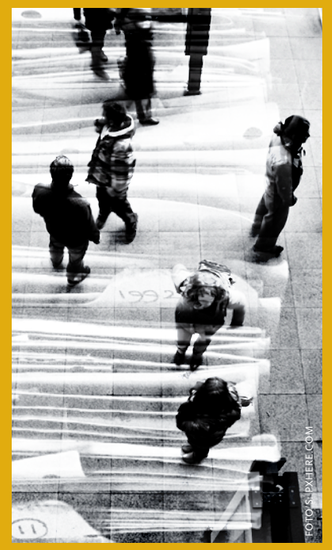
FOTO: SLPXHERE.COM

Verder in dit nummer

Dorpscoöperatie Esbeek 8
Zorgboerderij Daalhoeve Maastricht 14
Zorgtelefoon Bierum 18
Villa Voorstad Deventer 26
Dorpenzorg Emmen 30

Voorwoord

Meer grip op zorg

De zorg en zeggenschap over zorg is lang geleden van de kerk teruggegaan naar de staat. En sinds de oproep voor een participatiesamenleving, ligt de verantwoordelijkheid steeds meer bij de burger zelf. Gewoonweg omdat de zorg anders onbetaalbaar en onuitvoerbaar wordt. De achterliggende redenen hiervoor hebben te maken met de veranderende bevolkingsopbouw (vergrijzing en ontgroening) en dat de burger meer grip wil hebben op de manier waarop de zorg in Nederland is georganiseerd en geregeld. Dit laatste heeft te maken met de toegenomen mondigheid en het organiserend vermogen in de samenleving, maar ook de behoefte bij burgers aan saamhorigheid en sociale samenhang in hun wijk of dorp.

Zolang deze zorginitiatieven redelijk klein blijven, lopen zij tegen dezelfde (relatief kleine) problemen aan als elk ander burgerinitiatief. Maar zodra het bereik of de ambitie van een zorginitiatief groter wordt, groeien hun problemen ook mee in complexiteit. Komt een burgerinitiatief achter de voordeur van zorgbehoevenden, dan komen zij daar de 'systeemwereld' tegen. En instanties als lokale overheden, de formele zorg en zorgverzekeraars zijn nog niet ingericht op de vaak collectieve aanpak van een burgerinitiatief. Deze wereld is vooral gericht op het individu, schaalbaarheid en volume. Bovendien is de zorg in de afgelopen decennia door gemeente en zorgverzekeraars compleet doorontwikkeld, waardoor er nauwelijks speling of flexibiliteit zit in de wet- en regelgeving.

In deze Werkplaats proberen we bovenal antwoord te krijgen op de vraag wat er goed gaat en wat de knelpunten zijn bij bewonersinitiatieven in de samenwerking met de systeemwereld. Welke lessen kunnen we op dit moment leren van succesvolle samenwerkingen tussen burgers, lokale overheden en formele zorginstanties? Samen met Nederland Zorgt Voor Elkaar (NLZVE) zijn we op zoek gegaan naar de antwoorden.

Ik wens je veel leesplezier!

Annemarie Jorritsma

voorzitter Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij

Minister Hugo de Jonge:

"Lokale initiatieven bieden in veel gevallen mooiere vormen van zorg aan, dichter bij huis"

"Lokale zorginitiatieven zijn op de langere termijn onmisbaar in de ouderenzorg." Dat zei VWS-minister Hugo de Jonge in een driegesprek over burgerinitiatieven op het gebied van zorg en welzijn. Frank van Bussel, directeur KNHM en Jan Smelik, coördinator Nederland Zorgt Voor Elkaar vroegen de minister naar zijn visie. "Lokale initiatieven leggen het eigenaarschap terug in de wijk en bieden in veel gevallen mooiere vormen van zorg aan."

Hugo de Jonge, Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport:

"Bewonersinitiatieven zijn de basis van de samenleving"

Ooit waren kerk, vakbond, kruis- en wijkvereniging de zuilen van waaruit zorg en welzijn werd georganiseerd. Maar de laatste jaren begint de buurt zich steeds meer af te tekenen als de nieuwe 'zuil'. Op veel plaatsen in Nederland nemen burgers het initiatief om de zorg in hun buurt of wijk zelf te organiseren. Van het opzetten van hand- en spandiensten waardoor ouderen langer in hun buurt kunnen blijven wonen tot de exploitatie van zorgwoningen voor dementerende ouderen. Volgens Hugo de Jonge, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, is de opkomst van informele zorg- en welzijnsinitiatieven een hele positieve ontwikkeling. De Jonge: "Tijdens de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen heb ik een aantal prachtige initiatieven zien langskomen: zorgcoöperaties op het grensvlak van sociaal ondernemerschap, maar ook kleine, particuliere initiatieven op het gebied van eenzaamheidsbestrijding, die ontstaan doordat iemand op de bank zit en denkt: 'dát ga ik doen'. Onlangs werd bij Jeroen Pauw de Laakse Lente belicht: een initiatief van een echtpaar in Den Haag dat hun huiskamer vier dagen per week openstelt voor vereenzamende ouderen in de buurt. Dat is een superinitiatief dat bijna niets kost, maar voor heel veel mensen in de buurt een lifeline is. Zoiets zou je nooit vanuit de formele zorg kunnen creëren."

De opkomst van de zorginitiatieven voor en door bewoners doet vermoeden dat informele zorg en welzijn een nieuw verschijnsel is, maar niets is minder waar. Vrijwel alle voorzieningen op het gebied van jeugdzorg, gehandicaptenzorg, ouderenzorg en zelfs ziekenhuiszorg vloeien voort uit de inspanningen van particuliere bewoners, die vonden dat Nederland de plicht heeft om voor kwetsbare groepen zorg te organiseren. De Jonge: "Daarom had ik er een paar jaar geleden ook moeite mee dat de participatiemaatschappij als een nieuw fenomeen werd geïntroduceerd. Je kunt als maatschappij niet functioneren zónder dat er sprake is van participatie. Als je participatie als een door de overheid opgelegde plicht beschouwt, krijg je al gauw het beeld dat bewonersinitiatieven of vrijwilligerswerk een manier zijn om te besparen op professionele zorg. Terwijl ze daar in veel gevallen juist een hele waardevolle aanvulling op vormen. Lokale initiatieven leggen het eigenaarschap terug in de wijk en bieden in veel gevallen mooiere vormen van zorg aan, dichter bij huis, die beter aansluiten bij de zorgbehoefte van bewoners. Dat is heel waardevol."

"Zodra een bewonersinitiatief wil opschalen, komen zij vaak in een spanningsveld terecht"

Frank van Bussel, directeur KNHM

Een van de organisaties die zich hard maakt voor burgerinitiatieven op het gebied van zorg, welzijn en wonen is Nederland Zorgt Voor Elkaar (NLZVE). Volgens NLZVE-coördinator Jan Smelik schuilt de kracht van veel burgerinitiatieven in het feit dat ze uitgaan van de zorgbehoefte in hun directe omgeving. Bovendien vormen veel lokale initiatieven een noodzakelijke aanvulling op de grootschalige zorg die op steeds meer afstand van buurtbewoners is georganiseerd.

Wijkcontracten

Smelik: "Bewonersinitiatieven laten zien dat we zorg en welzijn op veel kleinere schaal moeten organiseren. In plaats van zorg- en welzijnsdiensten grootschalig, over de hoofden van bewoners heen in te kopen, zou je de inkoop weer onder regie van bewoners op wijkniveau moeten oppakken. Bijvoorbeeld via een wijkcontract, waarin je heel gericht vastlegt welke zorg in een buurt of wijk nodig is. Bovendien kan een wijk met zo'n contract heel veel partijen en organisaties bij elkaar brengen. In Den Haag zijn er 300 organisaties die zich op jongerenwerk richten. Als je die op wijkniveau weer weet te bundelen, werkt dat een stuk efficiënter en goedkoper."
Inmiddels zijn veel bewonersinitiatieven op het gebied van zorg, welzijn en wonen in dorpen en stadswijken geworteld. Met de groei van de beweging wordt echter ook steeds duidelijker wat de knelpunten zijn waar veel bewoners tegen aanlopen. "Zolang zorgcoöperaties zich met behulp van vrijwilligers inzetten voor hand- en spandiensten in de buurt, loopt alles goed," zegt Frank van Bussel, directeur KNHM. "Maar zodra een bewonersinitiatief wil opschalen en taken naar zich toe trekt die normaal door reguliere organisaties worden verricht, komen de bewoners vaak in een spanningsveld terecht. Of krijgen ze te maken met een lokale overheid die niet op burgerinitiatieven is ingericht. Bewonersinitiatieven ontwikkelen vaak allerlei soorten zorg- en welzijnstaken naast en door elkaar. Gemeenten zijn daarentegen in domeinen georganiseerd die soms strikt van elkaar gescheiden opereren. Het is een hele uitdaging om daar als burger je weg in te vinden."

Wet- en regelgeving

Ook volgens De Jonge is er in de samenwerking tussen formele zorg en burgerinitiatieven nog een wereld te winnen. De Jonge: "We moeten erkennen dat we ons als overheid eigenlijk niet zo goed raad weten met kleinschalige zorgvoorzieningen die dicht bij mensen staan. Sterker nog: telkens als we iets moois zien, willen we het overnemen in de veronderstelling dat het onze taak is om zo'n clubje op schoot te trekken. Maar als je een initiatief financiert, komen er al gauw allerlei regels en administratieve lasten om de hoek kijken. Voor je het weet ontdoe je iets dat leuk, krachtig en origineel begint van zijn eigen karakter en wordt het een reguliere welzijnsinstelling. Dat is zonde."
Smelik: "Dat geldt misschien voor hele kleinschalige, informele initiatieven in het private domein. Maar op het moment dat een burgerinitiatief opschuift in de richting van het publieke domein, moet je als overheid ook voor voldoende speelruimte zorgen. Bijvoorbeeld door belemmeringen weg te nemen op het gebied van wet- en regelgeving. Zorgcoöperatie Austerlitz Zorgt moet gewoon vennootschapsbelasting betalen, terwijl ze geen enkel winstoogmerk heeft. Dat betekent dat de coöperatie geen ANBI-status kan krijgen en ze dus geen gebruik mag maken van vrijwilligers die een uitkering krijgen. Daar loopt de wetgeving echt op de praktijk achter."

Vergrijzing

Op dit moment zijn er in Nederland ruim 500 bewonersinitiatieven op het gebied van zorg, welzijn en wonen actief. Een groot deel daarvan richt zich op de zorgen voor ouderen in de wijk: van vervoer, maaltijdservice of klussendiensten tot vormen van dagbesteding en begeleid of gemengd wonen. De bewonersinitiatieven spelen daarmee in op een actueel maatschappelijk probleem. Nederland staat aan de vooravond van een enorme vergrijzingsgolf, er dreigen grote personeelstekorten in de professionele zorg en ruim een half miljoen mantelzorgers is chronisch overbelast. De Jonge: "Dat betekent dat burgerinitiatieven nu al een onmisbaar onderdeel zijn van de ouderenzorg. Dat wordt in de toekomst alleen nog maar sterker. Op dit moment staan er tegenover elke 85-plusser vijftien mensen tussen de 45 en 65 jaar, de leeftijdscategorie waarin je de meeste mantelzorgers vindt. In 2040 is die verhouding teruggelopen tot één op vijf. Er zal dus echt een verschuiving moeten plaatsvinden in de verhouding tussen formele en informele zorg."
Van Bussel: "Dat brengt veel nieuwe vragen met zich mee. Zoals: hoe ondersteunen we onze mantelzorgers zodat ook zij niet binnen de kortste keren overbelast raken? Maar ook: kunnen lokale zorgcoöperaties een volwaardige plaats innemen tussen de zorg die vanuit instellingen wordt geleverd en zorg die mensen vanuit een individueel pgb kunnen inkopen?"

"Gemeenschapskracht is veel belangrijker dan zelfredzaamheid"

Jan Smelik, coördinator Nederland Zorgt Voor Elkaar

Smelik: "Ik denk dat we zorgoplossingen veel meer in collectiviteit moeten zoeken. De participatiemaatschappij is heel sterk op individuen gericht, maar voor de maatschappij is samenredzaamheid en gemeenschapskracht veel belangrijker dan zelfredzaamheid. Dat is echt een principe dat je in alle bewonersinitiatieven terugziet."

Right to Challenge

Met de opkomst van lokale zorginitiatieven staat de lokale overheid meer dan ooit voor de uitdaging om burgers een plaats te geven in het lokale zorgaanbod. Bijvoorbeeld via het Right to Challenge, een bepaling in de Wmo die burgers het recht geeft om de overheid met een concurrerend aanbod 'uit te dagen'. De Jonge: "Het Right to Challenge is een instrument waar ik sterk in geloof. We zijn alleen nog niet zo goed in de uitvoering, ook omdat we als overheid moeilijk schaal kunnen aanbrengen in de taken die we bij een ander laten. Het is vaak alles of niets. Misschien zouden we meer moeten denken vanuit een participatieladder, waarbij we als overheid initiatieven op deelgebieden ondersteunen."
Smelik: "Je zou ook pro-actiever met bewonersgroepen in contact kunnen treden, door het Right to Challenge om te zetten in een Duty to Involve. Met zo'n bepaling zou je gemeenten kunnen verplichten om bewonersgroepen vanaf het begin bij hun zorgbeleid te betrekken."
De Jonge: "Duty to involve klinkt wel heel streng en verplichtend. Maar ik denk wel dat je als gemeente je beleid bij voorkeur niet met je knietjes onder een bureau moet maken, maar het liefst met anderen in de wijk. En aan de keukentafel thuis. Wat dat betreft mag de lokale overheid burgers nog actiever opzoeken." •

Het enige dorpscafé dreigde te verdwijnen, maar is nu een huiskamer voor iedereen en een architect is eindelijk bezig met de tekeningen voor een familiehuis. Dit zijn slechts twee concrete overwinningen van dorpscoöperatie Esbeek met Egbert Stellinga (74) aan het roer als voorzitter.

“Het hele dorp kwam in beweging”

Iedereen groet hem en maakt een praatje met hem. “Alsof ik een autochtone dorpsbewoner ben.” Terwijl Egbert Stellinga pas na zijn pensioen, dertien jaar geleden, in het Brabantse Esbeek kwam wonen. In het huis naast zijn zoon, want hij was besmet geraakt met het ‘opa-virus’ zoals hij zelf zegt. Genieten van zijn pensioen, betekent voor Stellinga niet achter de geraniums verpieteren. Eerst verbouwde hij het hele huis en twee jaar later pakte hij de draad weer op als parttime psychotherapeut in een particuliere praktijk in Tilburg.

In diezelfde tijd dreigde het enige dorpscafé verkocht te worden. Vol trots: “Een aantal mensen stak toen, in 2008, de koppen bij elkaar en verzamelde op zeer professionele wijze binnen een jaar genoeg geld zodat het dorp het café kon kopen.” Die grote verbondenheid trof hem. Daar wilde hij een steentje aan bijdragen en al snel was hij voorzitter van de coöperatie en zat hij in de werkgroep ‘senioren’ en de werkgroep ‘zorg, wonen en welzijn’. “We kochten het pand en dat voormalige café is nu de dorpshuiskamer geworden. Onze ouderen leggen er nu een kaartje, spelen koersbal of biljart en drinken een kop koffie.”

Maar de dorpscoöperatie realiseert nog veel meer projecten. Laatst nog: ‘bikken bij de buren’. “Mensen maakten een maaltijd klaar en ontvingen gasten of gingen zelf bij iemand aan tafel. Het hele dorp kwam in beweging. Geweldig! We leven in een gemeenschap van ondernemers die gewend zijn om elkaar te helpen in tijden van nood.”

Tranen

Toen in 2013 er van alles veranderde in de Wet maatschappelijke ondersteuning zag Stellinga ineens de kwetsbaarheid van diezelfde doeners. “We organiseerden informatiebijeenkomsten en gesprekken en toen merkte ik dat veel Esbekenaren ongelooflijk bang werden van al die veranderingen. Er waren mensen die echt zaten te huilen. De meesten willen wel zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen, maar ze hebben het idee dat dit niet haalbaar is. Daarnaast zijn ze het niet gewend om hulp te vragen en hun kinderen wonen vaak zo’n vijftig of zestig kilometer verderop.”

Er kwam een inspiratietocht, met de vijftig oudste ouderen in een bus langs burgerinitiatieven in Noord-Brabant. Een van de concrete resultaten is de aanstelling van een dorpsondersteuner die voor nog meer verbinding zorgt. “Als iemand last heeft van loszittende stoeptegels of eenzaam is, dan wordt het via die dorpsondersteuner onderling opgelost. Nog een voorbeeld: er kwam een asielzoekersgezin in het dorp wonen. Maar die kinderen hadden geen fiets om mee naar school te gaan. Die dorpsondersteuner zette een advertentie en binnen de kortste keren stonden er tien fietsen op het erf.”

Familiehuis

Een ander resultaat zijn de plannen voor een zogenaamd familiehuis: een woonvorm waarbij familie of buurtgenoten een deel van de zorg voor hulpbehoevenden op zich nemen. “We maakten een businessplan en gingen de boer om op een financier te vinden. Maar hoe enthousiast iedereen ook was; er bleek één groot probleem. We hadden nog geen ‘klanten’.”

Een andere bittere pil was dat sommige beloftes niet werden nagekomen en natuurlijk waren er momenten dat ze het bijltje er bij neer wilden gooien. “Maar inwoners zeiden dat we niet moesten opgeven.” Uiteindelijk is er goed nieuws. Bij de laatste vergadering meldden drie bewoners zich als klant en de lokale woningbouwvereniging gaat nu echt investeren. Maar voor Stellinga is het genoeg geweest. Hij heeft het voorzitterschap overgedragen. “Maar dat betekent niet dat ik niets meer ga doen. Het voelt te goed om nuttig bezig te zijn!” •

VERBINDING

Onder het motto ‘Esbeek is kaai leuk’, doet dorpscoöperatie Esbeek eerder alles dan niets. Het meest recente project is een kerk verbouwen naar een peuterspeelzaal, basisschool en naschoolse opvang in één. Er komt binnenkort een familiehuis waar jong en oud, gezond en hulpbehoevend samen gaat leven en zorgen, er is glasvezel gekomen, een dorpsondersteuner zorgt voor nóg meer onderlinge verbinding en het voormalige dorpscafé is verbouwd tot huiskamer waar ouderen een kaartje leggen en kopje koffie drinken. Maar ook aan de ondernemers is gedacht en zo is er het project Made in Esbeek: een ondernemerscafé om kruisbestuiving te bevorderen.

www.esbeek.eu

Egbert Stellinga:
"Inwoners zeiden ons steeds dat we niet moesten opgeven"

De tijden dat elke vorm van zorg aan professionals werd uitbesteed, liggen ver achter ons. Bewoners-initiatieven op het gebied van zorg, wonen en welzijn vormen meer dan ooit het middelpunt van de buurt. "Buurtbewoners pakken steeds meer regie terug over hun leefomgeving."

We doen het zelf-zorg in de wijk:

"De straat is zichzelf opnieuw aan het uitvinden"

Van zorgcoöperatie tot noaberzorgpunt en van inloophuis tot sociale wijkonderneming: Nederland telt steeds meer lokale, door burgers georganiseerde initiatieven op het gebied van zorg en welzijn.
De initiatieven haken in op de behoefte aan zorg voor en door bewoners in de wijk of buurt, maar vormen ook een reactie op de formele zorg, die steeds minder goed in staat blijkt om zorg met een 'menselijke maat' te bieden. "Onze gezondheidszorg staat technisch gezien op een hoog niveau", zegt Marius Buiting, directeur van NVTZ, toezichthouders in zorg & welzijn en co-auteur van het boek Verdraaide Organisaties. "Daar staat tegenover dat we de zorgzaamheid en het nabuurschap beetje bij beetje uit onze samenleving hebben georganiseerd. Ook families zijn een te klein en versnipperd verband geworden om elkaar dagelijkse zorg te kunnen bieden. Als reactie daarop zeggen steeds meer mensen die bij elkaar in de buurt wonen: waarom gaan we niet weer gewoon voor elkaar zorgen? Dat zie ik nu overal in Nederland gebeuren."

Een rondgang door het land laat een enorme verscheidenheid aan informele lokale initiatieven zien. Van naoberzorg tot mantelzorg-ondersteuning, van sociale eettafels tot klusdiensten en van een vrijwilligersloket dat hulp biedt bij het aanvragen van een zorg-indicatie tot bewoners die zelf een verzorgingshuis exploiteren.

Veel initiatieven richten zich met hun activiteiten op het bestrijden van eenzaamheid. Een actueel thema, want uit onderzoek blijkt dat een kwart van de circa 4 miljoen 55-plussers zich eenzaam voelt. Van deze groep zijn 200.000 mensen extreem eenzaam, zij hebben slechts een keer in de maand een sociaal contact (onderzoek TNS/NIPO, november 2012). Buiting: “Eenzaamheid is een enorm maatschappelijk probleem dat voor veel ouderen tot een levensbedreigende factor kan uitgroeien. Daarom is het heel goed dat er steeds meer initiatieven zijn die proberen om mensen weer buiten de deur te krijgen. Met vormen van dagbesteding, maar ook door ouderen in de buurt een handje te helpen of door geregeld langs te gaan voor een praatje. Soms kun je al op een hele simpele manier het verschil maken.”

Regie terugpakken

Op dit moment zijn er in Nederland ruim 500 bewonersinitiatieven actief op het gebied van zorg, welzijn en wonen. Wie op een willekeurig initiatief inzoomt, kan de maatschappelijke meerwaarde nauwelijks ontgaan. Lokale zorg- en welzijnsinitiatieven dragen bij aan de sociale cohesie en de leefbaarheid van de wijk, helpen bij het terugdringen van eenzaamheid en zorgbureaucratie en zorgen ervoor dat ouderen langer in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. In Hoogeloon, een kerkdorp in Midden-Brabant met zo'n 2200 inwoners, was dertien jaar geleden volgens de reguliere zorgwereld geen draagvlak meer voor een verzorgingstehuis. De

bewoners sloegen de handen ineen en riepen een coöperatie in het leven, die inmiddels verantwoordelijk is voor een dorpsontmoetingspunt, een Wmo-loket en een verpleeghuisvoorziening voor dementerende ouderen. Hoewel Hoogeloon een van de onbetwiste koplopers is van de do-it-ourselves-beweging staat het verhaal van de coöperatie model voor een bredere sociale beweging.

Buiting: “Ontwikkelingen zoals globalisering, digitalisering en urbanisatie hebben in een veel opzichten tot vervreemding geleid, maar in de maatschappij zijn mensen op allerlei niveaus bezig met het herontdekken en herwaarderen van nabijheid. Dat betekent dat ze ook de regie terugpakken over zaken die in hun directe leefomgeving spelen. Zoals veiligheid, leefbaarheid en energie, maar ook zorg en welzijn. De straat is zichzelf opnieuw aan het uitvinden.”

Onafhankelijk blijven

Met de opmars van informele zorginitiatieven doet zich de vraag voor hoe burgerinitiatieven hun maatschappelijke meerwaarde kunnen bestendigen of uitbouwen. Veel burgerinitiatieven beginnen klein, maar komen na verloop van tijd in het stadium dat ze nieuwe geldstromen willen aanboren, bijvoorbeeld om inkoopkracht te ontwikkelen, het wegvallen van startsubsidies te compenseren of een betere onderhandelingspositie met de gemeente te verwerven.

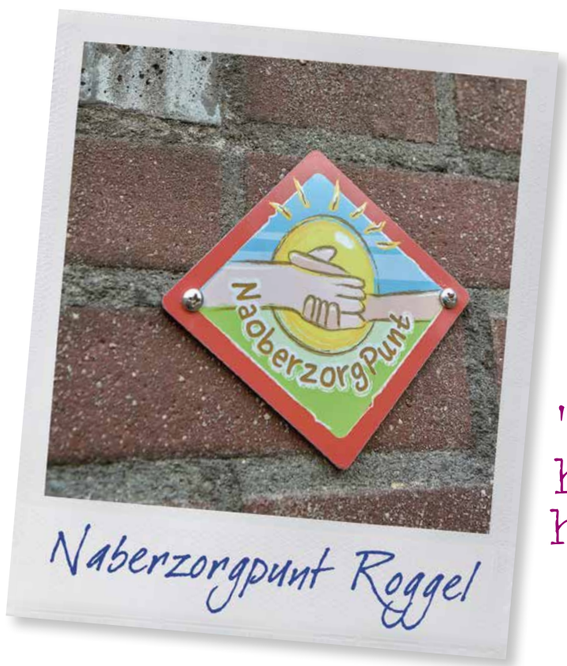

"Soms kun je al op een hele simpele manier het verschil maken"

"Je moet als bewonersinitiatief zoveel mogelijk op zorgeloosheid sturen"

Volgens Buiting is het echter belangrijk dat bewonersinitiatieven zoveel mogelijk financieel onafhankelijk blijven. “In de institutionele zorg is alles tot op de vierkante millimeter geordend, ingekaderd en aan accreditatie- en certificatie-eisen verbonden. Zodra je jezelf financieel van die wereld afhankelijk maakt, is de kans groot dat de inhoud van je werk wordt ondergesneeuwd door verantwoordingssystemen. Dan gaat er zoveel aandacht naar het borgen van deskundigheid of het verantwoorden van je financiën, dat je steeds minder aan het leveren van zorg toekomt. Dat is uiteindelijk de dood in de pot.”

Volgens Buiting kunnen burgerinitiatieven hun creativiteit en toewijding het beste behouden door zichzelf ‘klein te organiseren’. Dat neemt niet weg dat ook kleinere bewonersinitiatieven hun organisatie toekomstbestendig moeten inrichten. “Je moet als bewonersinitiatief zoveel mogelijk op zorgeloosheid sturen. Dat betekent onder meer dat je een structuur moet creëren waardoor je niet de hele dag bezig bent om projectsubsidies aan te vragen. Bijvoorbeeld door te zoeken naar vormen van maatschappelijk aandeelhouderschap. Ik kan me heel goed voorstellen dat een bewonersinitiatief een convenant sluit met bedrijven in de wijk, waarin ze afspreken dat zowel de bewoners als de bedrijven jaarlijks een bedragje reserveren voor eenzaamheids- en armoedebestrijding. Op die manier vergroot je de impact van wat je doet, maar blijf je wel onafhankelijk.”

Permanente dialoog

Met de komst van veel bewonersinitiatieven lijkt informele zorg steeds belangrijker te worden, zeker nu de vergrijzing toeneemt.

Bewonersinitiatieven staan meer dan ooit voor de uitdaging om de zorg voor kwetsbare ouderen te organiseren en daarbij samen te werken met zorgpartijen uit de institutionele wereld. Zoals wijkteams, huisartsen en wijkverpleegkundigen, maar ook welzijnsinstellingen en zorgverzekeraars.

Buiting: “Het is belangrijk dat bewonersinitiatieven een permanente dialoog aangaan met de bestaande zorgwereld. Op het moment dat je je van de reguliere zorgwereld afkeert, gaan ze met je concurreren, net zoals vroeger met alternatieve geneeskunde is gebeurd. Alternatieve genezers konden hele mooie en toegevoegde zienswijze en behandelingen aandragen, maar op het moment dat ze zich als alternatief tegenover de reguliere geneeskunde presenteerden, riepen ze bij wijze van spreken de Bond tegen de Kwakzalverij over zichzelf af. Door de dialoog aan te gaan met bestaande politieke en professionele systemen, verleid je ze om te zeggen: we kunnen misschien iets van jullie leren, maar jullie kunnen ook iets van ons leren. Als je met elkaar in gesprek gaat, ontstaat er echt vernieuwing.” •

Boerderij Daalhoeve is al jaren een begrip in Maastricht en omgeving. Een laagdrempelige buurtvoorziening, met voor ieder wat wils. In 2016 heeft Daalhoeve de omslag gemaakt van kinderboerderij naar zorgboerderij. Déanne Naebers, al zeven jaar verbonden aan Daalhoeve, heeft de veranderingen van dichtbij meegemaakt.

"Iedereen is hier welkom"

Een werkdag van Déanne, als beheerster verantwoordelijk voor de dagelijkse aansturing van de boerderij, is hetzelfde. Ze stuurt niet alleen vrijwilligers aan op het gebied van administratie, horeca, groenbeheer en dierverzorging, maar heeft zelf ook praktische taken, zoals de verzorging van exoten of de pasgeborenen. Op Daalhoeve, gelegen in het hart van de Maastrichtse wijk Daalhof, werken vrijwilligers en cliënten van diverse maatschappelijke instellingen voor onder meer verstandelijk gehandicapten, ex- gedetineerden en moeilijk lerende kinderen. Ook dat gegeven maakt iedere dag weer anders, vertelt Déanne. "Er zijn hier nu zo'n honderd vrijwilligers, die in wisselende dagdelen en op verschillende plekken werken: van jonge mensen tot gepensioneerden, van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt tot stagiaires."

Van kinderboerderij naar zorgboerderij

In 2016 werd Daalhoeve een officiële zorgboerderij. Déanne: "We kregen steeds meer mensen met een zorgvraag. Daarnaast had de gemeente Maastricht meer zorgtaken in haar pakket gekregen. Wij zijn toen gaan kijken hoe we elkaar konden helpen en wat we voor elkaar konden betekenen. Nu is Daalhoeve een algemene sociale voorziening. Dat betekent dat wij eerste vangnet zijn: Iedereen is hier welkom: met of zonder sociale indicatie, met of zonder beperking." De overgang werd een groot succes voor de boerderij en de vrijwilligers stroomden toe. Maar het succes had een keerzijde.

"Hoewel het aantal vrijwilligers enorm was toegenomen, hadden we slechts drie betaalde krachten. Te weinig dus. Daarnaast kregen we ook vrijwilligers binnen met een zogenoemde rugzak. Die wilden hun verhaal kwijt, verhalen waar wij niet op waren toegerust. Dat vroeg mentaal veel van ons. Uiteindelijk hebben we in goed overleg de organisatie kunnen inrichten op haar nieuwe rol. Nu werken we, dankzij een bijdrage van de gemeente, met acht betaalde krachten, waarvan een fulltime vrijwilligersbegeleider. Dat is heel prettig."

Bedrijfskleding

Met de switch naar zorgboerderij kwam de professionalisering en daarmee ook meer eisen en regels. Iets dat niet altijd makkelijk is voor bepaalde vrijwilligers. Zo mag er bijvoorbeeld alleen nog worden gerookt op aangewezen locaties. Déanne: "Sommige vrijwilligers roken stiekem toch. Vaak betreft het mensen die al jaren bij ons zijn, en die dan bij zichzelf denken: Wegsturen doen ze me toch niet.

Een ander voorbeeld is onze bedrijfskleding. Veel vrijwilligers liepen in eigen, soms oude en versleten kleding. Daalhoeve vond het wel zo professioneel dat onze medewerkers er verzorgd uitzien. Ook voor de bezoekers is dat makkelijker, het vergroot immers de herkenbaarheid. Onze keuze was om de bedrijfskleding op het terrein te laten. Dat betekent dat medewerkers zich hier moeten omkleden. De meesten kunnen zich hierin vinden, maar anderen willen dat niet of nemen de kleding mee naar huis. Zij hebben zo hun eigen manier van omgaan met de regels. Hoewel we het geduldig blijven uitleggen hebben nu wel de regel ingesteld dat na een officiële waarschuwing het contract wordt ontbonden."

Cursus

Wat Déanne betreft ziet de toekomst voor Daalhoeve er goed uit. Ze heeft nog wel een wens: "Ik zou het ideaal vinden als betaalde krachten een cursus konden volgen waarin je beter leert om te gaan met bepaalde vrijwilligerssituaties. Vanuit de praktijk kan ik het, maar eigenlijk ben ik er niet voor opgeleid. Dat theoretisch kader mis ik weleens." Daalhoeve heeft uitbreidingsplannen en Déanne ziet in de toekomst nog wel een kleine dierentuin gerealiseerd.

"Daalhoeve biedt een unieke mogelijkheid aan mensen met weinig geld om toch kennis te maken met bijzondere dieren. We zijn laagdrempelig, hebben horeca, en de buurtfunctie is nog steeds heel sterk. Ik vind het mooi om te zien hoe de boerderij verder groeit." •

ZORGBOERDERIJ MIDDEN IN DE STAD

Boerderij Daalhoeve is een drukbezochte zorgboerderij, waar bezoekers kennis maken met de natuur en dieren en producten van de boerderij. Daalhoeve doet het groenbeheer op verschillende plekken in Maastricht, zowel binnen de eigen wijk als daarbuiten. Ook verzorgt de boerderij de dieren in het stadspark van Maastricht. In 2016 is Daalhoeve opgenomen in het Sociaal Investeringsfonds van de gemeente Maastricht. Een regeling waarin de gemeente proefdraait met de ontwikkeling van nieuwe algemene maatschappelijke basisvoorzieningen, die dagbesteding bieden aan allerlei mensen. Op Daalhoeve werken nu bijna dagelijks zo'n honderd vrijwilligers, stagiaires en cliënten van organisaties. Deels op eigen terrein, deels op terreinen elders in de stad.

www.daalhoeve.nl

Déanne Naebers:
"Met de switch naar zorgboerderij kwam de professionalisering, en daarmee ook meer eisen en regels."

Buurtgerichte zorg voor en door bewoners zit in de lift. Maar helaas blijkt de werkwijze van veel bewonersinitiatieven vaak niet in de 'beleidskokers' van de overheid te passen. Om de meest voorkomende problemen en oplossingen te inventariseren trok het netwerk van bewonersinitiatieven, Nederland Zorgt voor Elkaar (NLZVE), het land in voor 15 zogeheten verkennerstafels.

Verkennerstocht Nederland Zorgt Voor Elkaar:

Op zoek naar kansen en verbeterpunten

Tijdens de bijeenkomsten wisselden ruim 350 mensen van 200 bewonersinitiatieven van gedachten over knel- en verbeterpunten: van samenwerken op lokaal niveau tot juridische innovatie en van duurzame organisatie tot 'ontschotting van de zorg'. NLZVE-projectleider Imke Bardoel: "Zorg en welzijn zijn sterk in kolommen, zoals de Wmo, de Wlz en de Zvw, georganiseerd. Maar bewoners-initiatieven gaan niet uit van financieringsvormen, maar van de hulpvraag van bewoners. Dan kom je al gauw terecht op een mengvorm van verschillende soorten zorg. Het huidige stelsel is daar nog niet op ingericht."

Een ander punt dat tijdens de verkennerstocht aan bod kwam is sociale inclusie. Burgerinitiatieven die zich inzetten voor lokale zorg en welzijn, stellen zich steeds meer de vraag hoe ze zoveel mogelijk buurtbewoners kunnen laten meedoen. Het bereiken van de kwetsbare en soms 'onzichtbare' mensen uit de buurt blijkt vooral een kwestie van persoonlijk contact. Bardoel: "In Zuid Doet Samen, van Buurtcoöperatie Apeldoorn Zuid, hebben buurtassistenten huis-aan-huis aangebeld met de vraag 'Hoe is het met u?'. Op die manier hebben ze niet alleen ontzettend veel contacten gevonden, maar ook een goed beeld gekregen van wat zich bij veel mensen achter de voordeur afspeelt. Bovendien hebben ze op die manier veel nieuwe vrijwilligers gevonden. Soms moet je gewoon een excuus verzinnen om aan te bellen."

> "Soms moet je gewoon een excuus verzinnen om aan te bellen"

Wet- en regelgeving

Tijdens de verkenningstocht werd duidelijk dat lokale zorginitiatieven deel uitmaken van een snel groeiende beweging. Dat neemt niet weg dat veel initiatieven moeten 'opboksen' tegen de belemmeringen van de bestaande wet- en regelgeving. Imke Bardoel: "Gemeenten gaan heel verschillend om met de vraag of vrijwilligers met behoud van uitkering voor een zorgcoöperatie mogen werken. Ook belastingtechnisch valt er nog het nodige te verbeteren. Voor de fiscus is een coöperatie een winstgevende organisatie die vennootschapsbelasting moet afdragen. Daar is echt een rechtsvorm nodig die beter bij de praktijk aansluit."
Tijdens de gespreksronden bleek ook dat burgerinitiatieven sterk gebaat zijn bij emancipatie van de beweging. Burgerinitiatieven staan meer dan ooit voor de uitdaging om zichzelf als een volwaardige, professionele zorgpartner te presenteren en hun maatschappelijke meerwaarde zichtbaar te maken. Op die manier kunnen ze ook tegenwicht bieden aan de vooroordelen die soms bij andere partijen leven. Zoals het idee dat initiatieven met veel vrijwilligers geen professionele of stabiele partners zijn. Imke Bardoel: "Het feit dat een organisatie op vrijwilligers draait, zegt niets over de kwaliteit en continuïteit. Er zijn ook voetbalverenigingen met uitsluitend vrijwilligers die ruim 100 jaar bestaan. In praktijk zie je juist dat er bij burgerinitiatieven vaak veel kennis en ervaring aanwezig zijn. Maar dat vertrouwen moet nog bij veel partijen groeien."

De inzichten die tijdens de verkennerstocht zijn verzameld, worden verwerkt in een actieprogramma dat in mei wordt aangeboden aan minister Hugo de Jonge van VWS. Het actieprogramma is dan ook te lezen op de site nlzorgtvoorelkaar.nl. •

Iets voor een ander betekenen. Dat zit in het DNA van Simone van der Kamp (49), net als bij veel andere Bierummers. Ze wil het Groningse dorp aantrekkelijk houden en daarom helpt ze mee een nieuw dorpshuis uit de klei te stampen.

“Het moet de huiskamer van het dorp worden”

De Waddenzee, net buiten gehoorafstand, en de mooie zonsondergangen maken het Groningse Bierum voor Simone van der Kamp paradijs op aarde. Maar dat werd wreed verstoord door de gedwongen sluiting van het verzorgingshuis en daarmee de centrale ontmoetingsplek van veel senioren in het dorp. Toen de basisschool sloot leek ook nog eens het graf van de sporthal gegraven. Dat zou veel te veel leegstaan. Maar Bierum zou Bierum niet zijn als er geen verzet en actie kwam.

Krap vier jaar later ziet het er voor de 620 dorpsbewoners een stuk rooskleuriger uit met een goedgekeurd ondernemingsplan en binnengesleepte subsidies voor een nieuw dorpshuis. “Dat dorpshuis moet echt de huiskamer worden voor iedereen in het dorp.” Dat ging niet zonder slag of stoot. Fondsen aanvragen, een businessplan schrijven en de financiering rondkrijgen: dat is een vak apart. En vooral een kwestie van veel geduld hebben. “Maar wij houden ervan om dingen uit te pluizen en ergens onze tanden in te zetten.”

Slapeloze nachten

Simone’s belangrijkste drijfveer: iets voor een ander doen. Haar achtergrond in de gezondheidszorg en dat ze de laatste jaren van haar carrière als coördinator werkte, komt goed van pas. Misschien haar eigen arbeidsongeschiktheid na een val ook wel. Ze kan zich hierdoor goed in veel verschillende mensen verplaatsen. Maar bovenal is ze een ‘echte’ Bierummer met hart voor haar dorp. Dat het werk voor het dorpshuis soms slapeloze nachten kost, neemt ze op de koop toe. “Maar als we niet zouden voelen en merken hoe groot het draagvlak is, dan was het een ander verhaal. Dat heb je echt wel nodig als je iets van de grond wilt krijgen. Je kunt het niet alleen.”

Hoe emotioneel de sluiting van het verzorgingshuis ook was, het heeft uiteindelijk ook wat positiefs opgeleverd. Door alle gesprekken met senioren in het dorp ontstond bijvoorbeeld het idee voor een zorgtelefoon: 20 vrijwilligers die in toerbeurt dienst hebben. “Mensen willen hier graag blijven wonen, maar ze kregen door alle veranderingen in de maatschappij het gevoel dat dat niet meer zou kunnen. De zorgtelefoon is niet alleen voor medische, maar ook voor praktische vragen, zoals hulp bij het invullen van formulieren voor de Wmo of een nieuwe lamp indraaien.”

De lokale huisartsen en professionele zorginstanties in de buurt zijn blij met de zorgtelefoon. “Als wij voor een dorpsgenoot bellen, dan nemen ze ons meteen serieus. En andersom gebeurt ook: als een huisarts eenzaamheid bij iemand ziet, dan stelt ie voor om contact op te nemen met de zorgtelefoon.”

Aardbeving

Een onderkomen vinden voor het dorpshuis was nog een hele zoektocht. Hoog op het lijstje stond bijvoorbeeld het leegstaande schoolgebouw. “Maar op zolder was een grote scheur door de gasboringen van de NAM en het gebouw bleek flink onderhoud nodig te hebben. Al met al veel te duur. Het kerkgebouw gebruiken was ook geen optie. Dat wilde de gemeenschap zelf niet, maar we zouden dan voor bepaalde subsidies niet in aanmerking komen.”

Uiteindelijk kwam er een heel pragmatisch plan: de sporthal pimpen, met onder andere subsidie van de NAM en gemeente Delfzijl. “Om het leed van de boringen wat te verzachten en in het kader van elk dorp een duurzaam dak.” Om het bestaansrecht van de sporthal extra te onderstrepen, biedt de lokale sportclub er nu een hele rits nieuwe sporten aan: van yoga en pilates naar freestyle running en bootcamp. Het ledental steeg daardoor van zestig naar honderd. “Dat betekent straks dus ook standaard meer bezoekers in het dorpshuis. Typisch iets voor Bierum. Wij denken in oplossingen, niet in problemen.” •

LUISTEREND OOR

Na de zomer beginnen ze in het Groningse Bierum met de bouw van een multifunctioneel dorpshuis: een stuk aan de bestaande sporthal. Die moet de sociale functie van wijlen het verzorgingshuis vervangen en nog veel meer gaan bieden. Dorpsbewoners helpen waar ze kunnen: verven, schoonmaken, het terras aanleggen. Straks huren de dertien verenigingen in het dorp er een ruimte en de buurtregisseur houdt er spreekuur. Natuurlijk zorgt ook de bar voor inkomsten. Maar de AOW-er moet er ook een kopje koffie kunnen komen drinken. Het is de bedoeling dat het dorpshuis voor iedereen wordt. Dat je er binnen kunt lopen voor een praatje en een luisterend oor.

www.bierum.net/zorgtelefoon

Simone van der Kamp:
"De zorgtelefoon zorgt ervoor dat onze senioren hier willen blijven wonen"

Ad Pijnenborg:

“Wij hebben aangetoond dat een goedkoper systeem mogelijk is”

De afgelopen 10 jaar heeft Ad Pijnenborg overal in het land het verhaal verteld over Zorgcoöperatie Hoogeloon. Dat was eigenlijk niet efficiënt, vond hij: “Het werd tijd voor een boek!” We vroegen hem naar het wat en waarom.

Hoe raakte je betrokken bij dit onderwerp?
“Terugkijkend zie ik de rode draad. Mijn eerste baan was in de psychiatrische verpleging. Daarna kwam ik in het maatschappelijk werk terecht. Het was de tijd van ‘mensen helpen om zichzelf te helpen’, in netwerken en lotgenotengroepen. En vanaf mijn vijftigste verschoof ik mijn aandacht naar de ouderenzorg. Ik werd locatiemanager van een klein verzorgingshuis in Geldrop en zag dat kleinschalig werken veel beter werkt dan de grootschalige aanpak die toen heerste. Het idee dat het niet om een langer leven gaat maar om een prettig leven, is vanaf toen mijn richtsnoer geweest. Op dat moment – 2001 – kwam de vraag om mee te denken over huisvesting voor ouderen in mijn dorp Hoogeloon. Onze werkgroep koos voor een ‘opbouwwerkinsteek’ met als motto ‘De mensen weten het beter dan wij’. We vroegen de inwoners zelf naar hun mening. Die aanpak past bij mij en mijn achtergrond.”

Waaraan dankt Zorgcoöperatie Hoogeloon haar succes?
“Precies die aanpak van bewustwording bij de mensen zelf. Op die manier raakten de ouderen zelf van binnenuit betrokken bij het thema, het ging om hun eigen toekomst en zij namen zelf de verantwoordelijkheid. Zorginstellingen waren destijds nog helemaal niet klaar voor een inbreng van mondige (toekomstige) cliënten. Onze ouderen werden van die weerstand alleen maar strijdbaarder. ‘Wij pikken het niet dat hier geen zorg wordt aangeboden!’ En dat sterkte ons als werkgroep weer in het verder onderzoeken van het probleem en het vinden van oplossingen. Die vonden we in het organiseren van eenvoudige diensten opdat mensen langer in het dorp konden blijven wonen. Met een eetgroep, een spreekuur en later een dagbesteding lukte het om potentiële zorgvragers binnen Hoogeloon te houden, zodat het dorp voor zorgaanbieders weer interessant werd. Dat ging niet zonder slag of stoot en we moesten het soms hard spelen. Samenwerking tussen burgers en zorginstellingen was toen nog zeldzaam. Wij hebben moeten knokken om zorgaanbieders te laten luisteren!”

Waarom een boek?
“We willen graag dat onze ervaringen ertoe leiden dat andere burgerinitiatieven het minder lastig krijgen. We hopen zorgaanbieders wakker te schudden en naar zichzelf te laten kijken. Ik denk dat Freya en ik er goed in zijn geslaagd om alles op te schrijven zonder oordelen en verwijten. In het boek laten we zien dat burgers vertrouwen in zichzelf hebben gekregen. Ze hebben gezien dat het zinvol is om op te komen voor hun eigen rechten. De zorg verkeert nu in een andere fase dan toen. Cliënten die zelf beslissingen nemen zijn niet meer zo bijzonder en er zijn nu 350 zorgcoöperaties. Maar dat betekent niet dat het nu overal op rolletjes loopt. Met het boek willen we versnelling brengen in dat proces van kanteling.”

Is het in Hoogeloon nu voor elkaar?
“Ja en nee. Wij zijn nog steeds een van de weinige coöperaties die intramurale zorg organiseren. Een aantal jaren geleden bleek dat het dorp behoefte had aan een kleinschalige woonvoorziening voor dementerenden, en die is er sinds 2013: de Villa. We bieden een integraal pakket van diensten, welzijn en zorg op een financieel verantwoorde manier. Traditionele zorg wordt onbetaalbaar, maar onze aanpak is simpel en efficiënt: dichter bij de mensen en hun familie. Daarmee besparen we wel 25 tot 30 procent op de kosten. Wij hebben geknokt voor een goedkoper systeem en ontdekt dat dat kán.

De coöperatiegedachte – ‘anderen weten net zoveel als ik en daarom luisteren we naar elkaar’ – moet je echter blijven vasthouden, ook in Hoogeloon. Alleen samen kom je verder. In ons dorp is veel bereikt, maar ik zie ook kansen die anderen soms niet zien. Voor mijzelf is het boek een afsluiting van een periode van hechte betrokkenheid, anderen moeten doorgaan op hún manier en daar heb ik vertrouwen in.”

Wil je zelf in Hoogeloon oud worden?
“Ja, nu wel! Net als voor veel mensen is dementie voor mij een schrikbeeld. Maar ik heb ontdekt dat ik daar anders tegenover sta sinds wij in Hoogeloon de Villa hebben. Als het op deze manier kan, vind ik het minder erg.” •

BURGERS DOEN HET ZELF!

Inwoners van het Brabantse Hoogeloon willen graag in hun eigen (kleine) dorp blijven wonen, het liefst tot hun dood. Omdat zorginstellingen eind 20e eeuw geen zorg in het dorp aanboden, zagen ouderen zich soms gedwongen om naar grotere plaatsen in de omgeving te verhuizen. Dat tij werd gekeerd door de oprichting (in 2005) van de eerste zorgcoöperatie van Nederland. Ad Pijnenborg (72) was daar vanaf 2001 bij betrokken, als lid van de werkgroep die de huisvestingswensen van ouderen onderzocht. De werkgroep legde de vraag voor aan de mensen om wie het ging: de ouderen van Hoogeloon. Zo ontstond de coöperatie van onderaf en groeide ze in vijftien jaar uit tot een organisatie die aanvullende diensten en zorgverlening organiseert en levert aan ouderen, chronisch zieken en mensen met een beperking. Inmiddels is Ad, na een periode als voorzitter, ambassadeur van de zorgcoöperatie. In deze hoedanigheid schreef hij samen met zijn dochter een boek over Zorgcoöperatie Hoogeloon, dat begin dit jaar verscheen.

Burgers doen het zelf! De Zorgcoöperatie Hoogeloon. Ad Pijnenborg en Freya Pijnenborg, Uitgeverij SWP 2018, ISBN 9789088508011.

Tussen bureaucratie en burger

Het terugtrekken van de overheid doet een beroep op de saamhorigheid van de burgers. Kansrijke burgerinitiatieven genoeg, maar om deze te laten slagen zijn er nog wel wat hindernissen te nemen. Wim van Hest van Koepel ZorgCoöperaties Zuid-Nederland (ZCZN) benoemt de belangrijkste struikelblokken.

Oost-Brabant kent een lange traditie van gemeenschapszin en zorg voor elkaar. Dat begon al meer dan honderd jaar geleden toen de strijd tegen armoede een bittere realiteit was. Anno 2018 is de traditie nog springlevend in de vorm van diverse burgerinitiatieven. Met dank aan de zich terugtrekkende overheid en de participatiemaatschappij. "Vaak ontwikkelen deze initiatieven zich in kleine dorpen, waar de samenhang al groot is en waar formele zorgaanbieders zich steeds meer aan het terugtrekken zijn", zegt Wim van Hest, voorzitter van de ZCZN (Koepel ZorgCoöperaties Zuid-Nederland).

Zelf doen

"De bewoners weten als geen ander wat er nodig is in de gemeenschap en besluiten om het zelf te doen. Vaak starten ze met welzijnsactiviteiten zoals koffiemiddagen of het verzorgen van vervoer. Als ze merken dat dat goed gaat en er wordt voorzien in de behoefte, gaan ze nadenken over het aanbieden van zorg", aldus Wim.

Drie zorgcoöperaties in Zuidoost-Brabant en de netwerken van de Vereniging Kleine Kernen Noord-Brabant en Limburg merkten dat bestaande (zorg)structuren onvoldoende aansluiting vonden bij de behoeften van burgers. Samen met zorgverzekeraar CZ zijn zij gaan onderzoeken hoe deze behoefte ingevuld kon worden. Inzet was het mogelijk maken van verpleging en verzorging. Dat is dankzij de overeenkomst met CZ – de eerste in Nederland die een dergelijke overeenkomst met burgerinitiatieven sloot – gelukt. Daarnaast heeft de koepel de afgelopen drie jaar ook met zorgverzekeraar VGZ gesprekken gevoerd, met als resultaat dat ZCZN per januari 2018 ook met VGZ een overeenkomst heeft.

Wim: "We zijn blij dat we zowel met CZ als VGZ een overeenkomst wisten af te sluiten. In de praktijk blijkt de uitvoering regelmatig een buitengewoon lastige opgave."
Grootste knelpunt: de bureaucratie.

"Ieder burgerinitiatief krijgt vroeg of laat te maken met bureaucratische instituties die gevangen zitten in hun eigen regelsystemen", stelt Wim. "Natuurlijk is enige bureaucratie onvermijdelijk. Bij zorgaanbieders en overheden – van hoog tot laag – regeren echter complexe regels die ervoor zorgen dat organisaties een gevangene worden van hun eigen systeem. Gevolg is dat medewerkers hun vak niet meer goed kunnen uitoefenen omdat het systeem dicteert wat er moet gebeuren. Medewerkers dreigen te verworden tot werktuigen van bureaucratische instellingen waardoor ze op zeker moment denken dat de bureaucratie gewoon is. Organisaties hebben echter mensen nodig die scherp blijven, buiten de kaders denken en zo de vinger aan de pols van de samenleving houden. Want daar gebeurt het, terwijl voor medewerkers van grote instellingen de maatschappelijke connectie moeilijker wordt aangezien ze al te ver zijn weggezakt in het systeemmoeras van de bureaucratie. Systemen dicteren, ook bij CZ, hoewel onze relatie uitstekend is."

> Wim van Hest: "Waar de overheid zich terugtrekt komen mensen in actie. Hierdoor wordt het alleen maar leuker."

Declaraties

Een voorbeeld: bij het verlenen van verzorging en verpleging moeten de declaraties voldoen aan de eisen van het CZ-systeem. In de praktijk betekent dit dat wij een half jaar bezig zijn om de declaraties zodanig vorm te geven dat die bij CZ in het goede laatje vallen. Helaas lukt dat niet. Gevolg is dat een van onze corporaties op het punt staat failliet te gaan. Het wrange is: CZ wil dit zelf ook niet en erkent dit probleem. Maar het systeem werkt zodanig dat

er aanmaningen worden verstuurd en dat wij geld moeten terugstorten binnen een bepaalde termijn." Ook voor wat betreft de financiering van de koepel zelf werkt de bureaucratie belemmerend. Wim: "Volgens onze overeenkomst leveren wij diensten aan de hand van een uurtarief waarvan een deel is bestemd voor financiering van de ondersteuning. Dan moet de omzet niet achterblijven vanwege bureaucratische systemen. Daarnaast blijft de omzet achter omdat de initiatieven nu eenmaal een langere doorlooptijd kennen. Vooralsnog kunnen wij de koepel niet voldoende betalen uit de bestaande contracten. Daarom zijn wij ook op zoek naar andere financierders zoals banken of de gemeente."

Wim vervolgt: "Wij hebben ervaren dat iedereen, van ministerie tot gemeente en verzekeraars zegt: 'Fantastisch initiatief, ga zo door.' Help ons dan op weg om binnen dat zorglandschap een positie te verwerven door financiering. Dan blijft het vaak stil terwijl financiële erkenning dé stap is richting professionalisering. Als je het dan allemaal zo fantastisch vindt, laat het dan zien in de vorm van financiering."

Experimenten

Organisaties moeten erkennen dat die bureaucratie er is en onderdeel van het probleem vormt. Als ze dan bereid zijn om in gesprek te gaan over structurele financieringsmogelijkheden, die geen onderdeel uitmaken van de oude bureaucratie, kan er resultaat worden behaald volgens Wim. Maar structurele financiering vraagt ook om risico.

Wim: "Daarom vragen we van zorginstellingen en andere instanties een open mind, en voorbij durven te gaan aan die heersende systemen en ingesleten gewoontes. Burgerinitiatieven zouden zich moeten opwerpen als een beweging tussen bureaucratie en burger. Zo ontstaat ruimte, waarin open gesprekken plaats kunnen vinden die los staan van de bureaucratie. Wij willen ons als koepel juist in dat veld manifesteren. Ik ben ervan overtuigd dat wij het verschil kunnen maken als onze beweging die tussenpositie verwerft."

Oog voor elkaar

Hoe zorgt de koepel er zelf voor dat ze niet wordt opgeslokt door de bureaucratie?
Wim: "Wanneer je zelf zorg gaat aanbieden, is het onvermijdelijk dat je je toch in die bureaucratie moet begeven. Daarom hebben wij als koepel een adagium: Wij staan met een been in de bureaucratie, maar met het andere been blijven wij daar nadrukkelijk buiten. Overbodige regelsystemen die door boekwerken worden geregeerd, weg ermee. Een burgerinitiatief maakt alleen kans als datgene wat gebeurt ook daadwerkelijk het resultaat is van wat de mensen willen. Een burgerinitiatief moet dat doen wat de mensen willen. Bij burgerinitiatieven kennen de mensen elkaar goed, zijn de lijnen kort en hebben we het niet over de regels, maar over de zorg die nodig is. Nu de overheid zich terugtrekt zijn we genoodzaakt meer oog voor elkaar te hebben. Waar de overheid zich terugtrekt komen mensen in actie. Uiteindelijk wordt het daardoor alleen maar leuker." •

Kort

Gezondheid voorop met het wijkcontract

FOTO: PIXABAY

Gemeenten, de opdrachtgevers van veel professionals in de wijk, denken en sturen overwegend verticaal. Het beleid wordt in 'beleidskokers' bedacht en gefinancierd: basishulp, jeugd, welzijn, sport, onderwijs en participatie. Voor een bepaalde periode wordt er aanbesteed bij een stedelijke organisatie die aanspreekbaar is op het betreffende domein. Om subsidies te verwerven of te behouden, schikken deze organisaties zich naar de verkokerde beleidskaders van hun gemeente en schermen hun domein daarna goed af. Zorgprofessionals moeten zich houden aan ziektegebonden protocollen en standaarden. Of hun zorgverzekeraars sturen op prestaties rond specifieke ziektebeelden.

Fundamentele vragen

In veel wijken leidt deze verkokering en versnippering tot fundamentele coördinatievragen: wie is er eindverantwoordelijk voor inwoners met zorg- én hulpvragen? Wie is er verantwoordelijk voor het domeinoverstijgende gezondheid dat voor veel extra levenskwaliteit kan zorgen? Wie zorgt er voor laagdrempelige en eenduidige informatievoorziening op wijkniveau? Wie organiseert de onderlinge communicatie tussen professionals en mantelzorgers in de wijk? En wat leveren al die losse activiteiten op voor de wijk?

Positieve gezondheid is het vertrekpunt

Het inzetten van een Wijkcontract Gezondheid kan een oplossing zijn. In dit contract spreek je af wie welke verantwoordelijkheden en rollen heeft, je kunt budgetten bij elkaar leggen en zijn positieve gezondheid, veerkracht en geluk het gezamenlijke vertrekpunt. Zo kan er een basisinfrastructuur voor gezondheid en zorg ontstaan. Kijk voor meer informatie op www.gezondhnl.nl.

'De wereld is nog nooit veranderd door de apathische meerderheid, maar altijd door een actieve minderheid'

(Bron: Flow, juni 2017)

Links & apps

nlzorgtvoorelkaar.nl
buurtzorgnederland.com
jochumdeuten.nl/effectenarena.html
maex.nl
burooudkomers.nl
naoberzorgnederland.nl
idealenkompas.nl
miessagenda.nl
mantelaar.nl
lvkk.nl
righttochallenge.nl
lsabewoners.nl

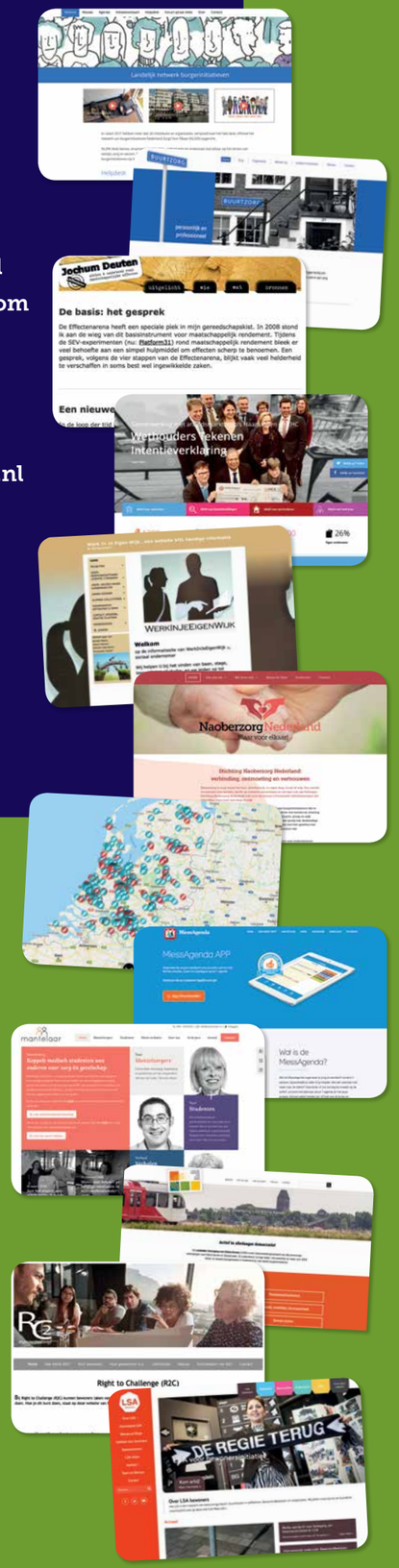

Ouderen ontwikkelen 'meetlat'

Wat vinden ouderen zélf belangrijk als het gaat over wonen, welzijn en zorg? Wat zijn nou écht waardevolle verbeteringen? Niemand kan deze vragen beter beantwoorden dan ouderen zelf. Daarom stelden ouderen van BeterOud aandachtspunten op en toetsten zij verbeterprojecten. De uitkomsten zijn vastgelegd in een toetsingskader, oftewel: 'de meetlat van de ouderen'. Je kunt het toetsingskader downloaden via de site www.beteroud.nl.

FOTO: ISTOCKPHOTO

Samen kaarten, koken, volledige dagbesteding en goedkope werkruimten: het is slechts een greep uit het brede aanbod van buurthuis Villa Voorstad in Deventer. Het eigenzinnige bewonersinitiatief werkt goed samen met de gemeente en zorg- en welzijnsinstanties. "De lijntjes zijn kort."

"Villa Voorstad gaat voor verbinding in de wijk"

De wijk Voorstad Oost in Deventer is van oorsprong een oude arbeidswijk. Toen Carin Kainama er in 2014 kwam wonen was ze geraakt door de armoede en het isolement van veel bewoners. "Ik wilde daar iets aan doen en bewoners weer met elkaar verbinden." Samen met een aantal andere buurtbewoners begon Kainama voor bewoners te koken. Eerst vanuit een antikraakpand, niet veel later vanuit het Rielerhuus, een voormalig parochie- en schoolgebouw. Kainama: "De gemeente bood ons dat pand aan. Ook zij zag in dat er iets in de wijk moest gebeuren. Samen met bewoners hebben we het honderd jaar oude gebouw opgeknapt en omgedoopt in Villa Voorstad."

In maart 2016 opende buurthuis Villa Voorstad zijn deuren. Al snel groeide het aantal activiteiten die wijkbewoners zelf bedachten. Zoals samen breien, kaarten en kunstworkshops. Ook werden er vrijwilligers aangetrokken voor Nederlandse taalondersteuning.

Lichte zorg

Inmiddels biedt Villa Voorstad ook dagbesteding zonder indicatie, voor bewoners die lichte zorg nodig hebben. Rob Swartjes speelt hierin een belangrijke rol. Hij is tijdelijk in dienst bij de Villa als motivator. "Samen kijken we hoe deze bewoners hun talenten kunnen inzetten voor de buurt. Of het nu gaat om sociale, sportieve of creatieve activiteiten. Denk aan de organisatie van een darttoernooi, of klussen in en rond de villa zoals schilderen of tuinieren."

Voor de gemeente Deventer was dat brede aanbod wel even wennen. Swartjes: "Maar de wethouder denkt met ons mee. Ook werken we goed samen met het Sociaal Team van de gemeente. De dagbesteding voorkomt dat bewoners verder afglijden en zwaardere zorg nodig hebben. Op haar beurt bespaart de gemeente op dure zorgtrajecten."

Zorg- en welzijnsinstanties als Tactus Verslavingszorg, zijn eveneens blij met het brede aanbod van Villa Voorstad. Ook met hen werkt de Villa prima samen. Swartjes: "We kunnen bewoners altijd doorverwijzen als dat nodig is. De lijntjes zijn kort. We houden niet van protocollen en veel vergaderen, een valkuil voor snel resultaat."

Kainama: "Onze aanpak is dus best eigenzinnig, maar het werkt. Vaak zie je dat instanties op een eiland zitten. Wij komen gewoon bij elkaar als dat nodig is."

Financiële ondersteuning

Eigenzinnig is Villa Voorstad ook in de financiering van projecten. Zo zoekt het buurthuis zelf naar sponsoren die Vriend van de Villa kunnen worden. Verder ontvangt de Villa subsidie van 'WijDeventer', een gemeentelijk wijkbudget, en projectfinanciering van het Kansfonds. Kanaima: "Ook verhuren we werk- en atelierruimten. Maar we willen niet al te zakelijk worden. De ruimten zijn daarom alleen bedoeld voor ondernemende wijkbewoners. Zij dragen met hun kennis en netwerk bij aan het welzijn van de wijk."

Kainama en Swartjes zien de toekomst van Villa Voorstad zonnig in. Nieuwe samenwerkingsverbanden zijn van harte welkom. Ze besluiten: "Villa Voorstad gaat voor verbinding in de wijk en het welzijn van alle bewoners. Als zij hier met een glimlach rondlopen, hebben wij ons doel bereikt." •

VILLA VOORSTAD IN EEN NOTENDOP

Buurthuis Villa Voorstad ligt aan de Bierstraat in de wijk Voorstad Oost, vlak bij het centrum van Deventer. Het is een plek waar bewoners elkaar ontmoeten, vergaderen en werken. Ook zijn er vrijwilligers die bewoners ondersteunen bij de Nederlandse taal en de administratie. Voor bewoners die lichte zorg nodig hebben biedt de Villa dagbesteding zonder indicatie. Opvallend zijn verder de buurtwasserette Villa Voorwas en de talloze kookprojecten. Ouders en kinderen uit de wijk met geldproblemen, kunnen deelnemen aan een workshop budget koken. Ook kunnen wijkbewoners bij een mobiele keuken tegen een vrijwillige bijdrage een voedzame maaltijd krijgen.

facebook.com/villavoorstaddeventer

Rob Swartjes:
"We werken goed samen met het gemeentelijk Sociaal Team. Dagbesteding voorkomt dat bewoners verder afglijden"

“Uiteindelijk gaat het om een goed verhaal”

“Als je alle effecten van je initiatief benoemt, ervaar je dat je meer toegevoegde waarde hebt dan je dacht.” Aldus Attila Németh, lector bij Saxion en expert in maatschappelijke kosten-baten-analyse. Initiatiefnemers van Villa Voorstad volgden in oktober 2017 bij hem een werksessie.

Kun je iets vertellen over die werksessie?
“Zo’n sessie is heel verhelderend. Naast Villa Voorstad deden er nog een paar andere burgerinitiatieven mee. We beginnen eenvoudig met het benoemen van de werkzaamheden van het initiatief. Daarna benoemen we wat de directe effecten zijn. Wat levert het op vanuit je doelstelling? En vervolgens: wat betekent dat dan voor de maatschappij? Het is heel leuk om te zien hoeveel energie er zo ontstaat. Deelnemers – gedreven mensen – staan stil bij wat zij doen en ontdekken vaak dat er meer effecten zijn dan in eerste instantie beoogd. Zo is dagbesteding niet alleen maar prettig voor wie eraan meedoet, maar leidt het mogelijk ook tot een minder (of uitgestelde) vraag naar duurdere zorg.”

Is dat laatste hard te maken?
“Dat is inderdaad lastig. Een goed begin is een kwalitatieve redenering, gekoppeld aan turven hoeveel mensen er deelnemen aan activiteiten. Maar aantonen dat het bijvoorbeeld de gemeente of de gemeenschap ‘geld oplevert’ is een ander verhaal. In ieder geval helpt het om de redenering netjes neer te zetten. Dat is je startpunt voor een gesprek met de gemeente of een andere samenwerkingspartij.”

Je hebt dus de impact van je project netjes benoemd, en wat dan?
“Dan volgt stap 2: je gaat kijken waar je effecten terechtkomen. Je brengt alle actoren in beeld, wie heeft er baat bij? Met welke partijen heb je een gedeeld belang? En wat wil die partij – bijvoorbeeld de gemeente of de woningcorporatie – dan nog meer weten om je (financieel) te steunen, te faciliteren of met je samen te werken? Kortom: wat heeft een gesprekspartner nodig om met jou in zee te gaan?”

Heb je nog tips voor zo’n traject?
“Door zo’n mkba-benadering (maatschappelijke kosten-batenanalyse) sta je sterk in het smeden van samenwerkingsverbanden. En met samenwerking bereik je meer, dat is de clou. Daarom: benoem altijd alles wat je redelijkerwijs kunt verwachten van je initiatief, ook al is het moeilijk te bewijzen. Het begint steeds met een logisch verhaal, dat is je fundament. Voor het traject kun je ook expertise van buiten betrekken, bijvoorbeeld (hogeschool)studenten in het kader van een project voor hun opleiding. Bij Saxion buigt het lectoraat Overheid, Markt & Samenleving zich over nieuwe samenwerkingsvormen tussen deze drie. Ik hoop dat op den duur naast overheden ook verzekeraars en andere commerciële partijen meer betrokken raken bij burgerinitiatieven, want dat vergroot hun impact.”

FOTO.PIXELEE.COM

Tips vanuit de Verkennerstochten van Nederland Zorgt Voor Elkaar

- Zorg voor een stevige organisatie. Dat betekent: structurele financiering, genoeg vrijwilligers en op tijd nieuwe bestuurders voor een frisse wind.
- Maak je meerwaarde zichtbaar. Laat bijvoorbeeld de huisarts melden dat sinds ouderen de buurtkamer bezoeken, ze minder op haar spreekuur komen.
- Heb respect en vertrouwen. Zowel gemeente, zorgorganisatie als initiatief hebben in principe goede bedoelingen. Ga daar ook vanuit, al liggen de belangen soms wat verder uit elkaar.

Praktische tips voor bewonersinitiatieven

- Zorg voor een duidelijke identiteit, blijf jezelf
- Bewaak je autonomie en – waar mogelijk – financiële onafhankelijkheid
- Richt je organisatie zo in dat je zoveel mogelijk tijd hebt voor de diensten waarvoor je hebt gekozen
- Laat mensen nadenken over de behoefte aan zorg- en welzijnsdiensten over tien jaar
- Denk tijdig na over zaken als opschalen, maatschappelijk aandeelhouderschap, fondsenwerving en crowdfunding
- Laat je agenda bepalen door de buurt en de doelgroepen die je daar tegenkomt
- Voer een permanente dialoog met formele zorginstellingen, vanuit het idee dat je geen concurrenten bent maar elkaar versterkt
- Organiseer je initiatief ‘klein’. Ga zoveel mogelijk uit van kleinschaligheid en een persoonlijke benadering
- Probeer ook de ‘onzichtbare’ buurtbewoners met een hulpvraag in beeld te krijgen. Verzin een manier om buurtbewoners zoveel mogelijk ‘achter de voordeur’ op te zoeken.
- Focus je niet teveel op huisvesting, maar kijk wat je in de buurt bij bestaande organisaties kunt organiseren
- Probeer niet om ‘het wiel uit te vinden’, maar kijk ook naar wat andere initiatieven al hebben gedaan

"Hier heerst de mentaliteit 'we doen het zelf wel' en 'we laten ons niet tegenhouden'." Dit zei Jan Schoonbeek in een uitzending van Brandpunt over veerkracht en zelfredzaamheid in de Veenkoloniën, waar de (landelijke) overheid altijd ver weg is geweest.

"We hebben veel geïnvesteerd samen met professionals"

Samen met Wim Katoen stond Jan in 2012 aan de wieg van Dorpenzorg. Als voorzitter van Plaatselijk Belang Weerdinge bereikten hem vragen van inwoners over gezondheidszorg. "Dat zette ons aan het denken. Zes dorpen werkten al veel samen en daar kwam de zorg toen dus bij. Eerst voornamelijk vrijwilligersklussen voor ouderen, zoals boodschappen doen of een lift geven. Maar snel daarna kwamen ook de professionals in beeld." Dorpenzorg werd de schakel tussen vragers en aanbieders van hulp en zorg. "Ik ben ondernemer en veel ondernemers vervullen hier een maatschappelijke functie", zo licht Jan zijn betrokkenheid toe.

Snel schakelen

In 2013 staken Wim en hij als aanjagers per persoon zo'n 1100 uur in de ontwikkeling van Dorpenzorg. Nu zitten ze in het bestuur van wat sinds 2016 Stichting Dorpenzorg is. In vier Naoberhuuzn houden de zogeheten beheerders spreekuur. Zij krijgen (bij)scholing van de professionele zorgpartijen met wie Dorpenzorg samenwerkt. "Vroeger waren er verschillende spreekuren van de thuiszorg, de woonstichting of de wijkagent. Wij gooien alles op één hoop: iemand legt bij het Naoberhuus zijn hulpvraag neer en de beheerder zorgt voor een koppeling met de juiste professionele of informele zorg. Soms moet je snel schakelen, daarom is er tijdens spreekuren vaak een professionele maatschappelijk werker in de buurt."

Samenwerking

"We werken ondertussen in heel Emmen en krijgen 200 tot 250 aanvragen per week. Er zijn 600 vrijwilligers aangesloten – vaak van bestaande vrijwilligersorganisaties – en zo'n 80 professionele instellingen en zorgverleners. In de samenwerking met die partijen hebben we heel veel tijd geïnvesteerd. Indertijd hebben wij afgedwongen dat we bij iedere zorgpartij een vast contactpersoon hebben. Dat betaalt zich terug: het contact tussen huisartsen, thuiszorg, welzijnswerk en onze vrijwilligers verloopt heel goed. Zij geven aanvragen, signaleringen en informatie aan elkaar door. We gebruiken daarbij een digitaal portaal, waarin we alle aanvragen invoeren en monitoren."

Niet alles werkt zo soepel. Hoewel Dorpenzorg een 'erkend overlegpartner' van de gemeente Emmen is, zegt Jan: "Blijf zo ver mogelijk uit de buurt van een overheid! Natuurlijk zijn we partners, maar in het begin hebben we ons sterk moeten positioneren: wij zijn de baas. Vaak heeft een gemeente de neiging het initiatief van burgers over te nemen."

Jongerenwerk

Uniek aan Dorpenzorg is het aanbod van vrijwillig en professioneel jongerenwerk. "Wij zijn de enige aanbieder in Emmen. Door bezuinigingen bij de gemeente dreigde de jongerenwerker te verdwijnen. Toen besloten wij met de zes dorpen om haar in dienst te nemen, dat was in 2014. Daarnaast zetten we vrijwillige straatcoaches in, door ons opgeleid en landelijk gecertificeerd. Ze werken samen met de wijkagent en de jongerenwerker en zijn de ogen en oren in de straten. Ze hebben contact met (hang)jongeren en signaleren eventuele problemen of zorgen. Ook andere dingen houden ze in de gaten, bijvoorbeeld als ergens dagenlang de gordijnen dicht blijven. We zijn heel trots op onze straatcoaches!"

Wat is het geheim van het succes van Dorpenzorg? "Wij zijn efficiënt georganiseerd", zegt Jan. "Wij gebruiken ons nuchtere boerenverstand en zijn echte doeners. Niet te veel in problemen denken."

DORPENZORG: HET NIEUWE NAOBERSCHAP

Het plan van enkele maatschappelijk betrokken ondernemers om de leefbaarheid in hun gebied te versterken, groeide in korte tijd uit tot een succesvol voorbeeld voor andere initiatiefnemers. Dorpenzorg begon in 2012 kleinschalig, als zorgproject voor ouderen in zes dorpen bij Emmen. Inmiddels komen er vragen uit heel Emmen en beperkt de hulp zich niet tot ouderen. Jongerenwerk is er als onderdeel bijgekomen, want daar was behoefte aan. Dorpenzorg werkt met Naoberhuuzn. Daar leggen 'beheerders' de verbinding tussen mensen met een zorgvraag en aanbieders van formele en informele zorg. Met dat laagdrempelige aanbod van Dorpenzorg kunnen inwoners langer zelfredzaam blijven.

www.dorpenzorg.nl

Jan Schoonbeek:
"Blijf zo ver mogelijk uit de buurt van een overheid!"

FOTO: WIKIPEDIA COMMONS

TOEN NU

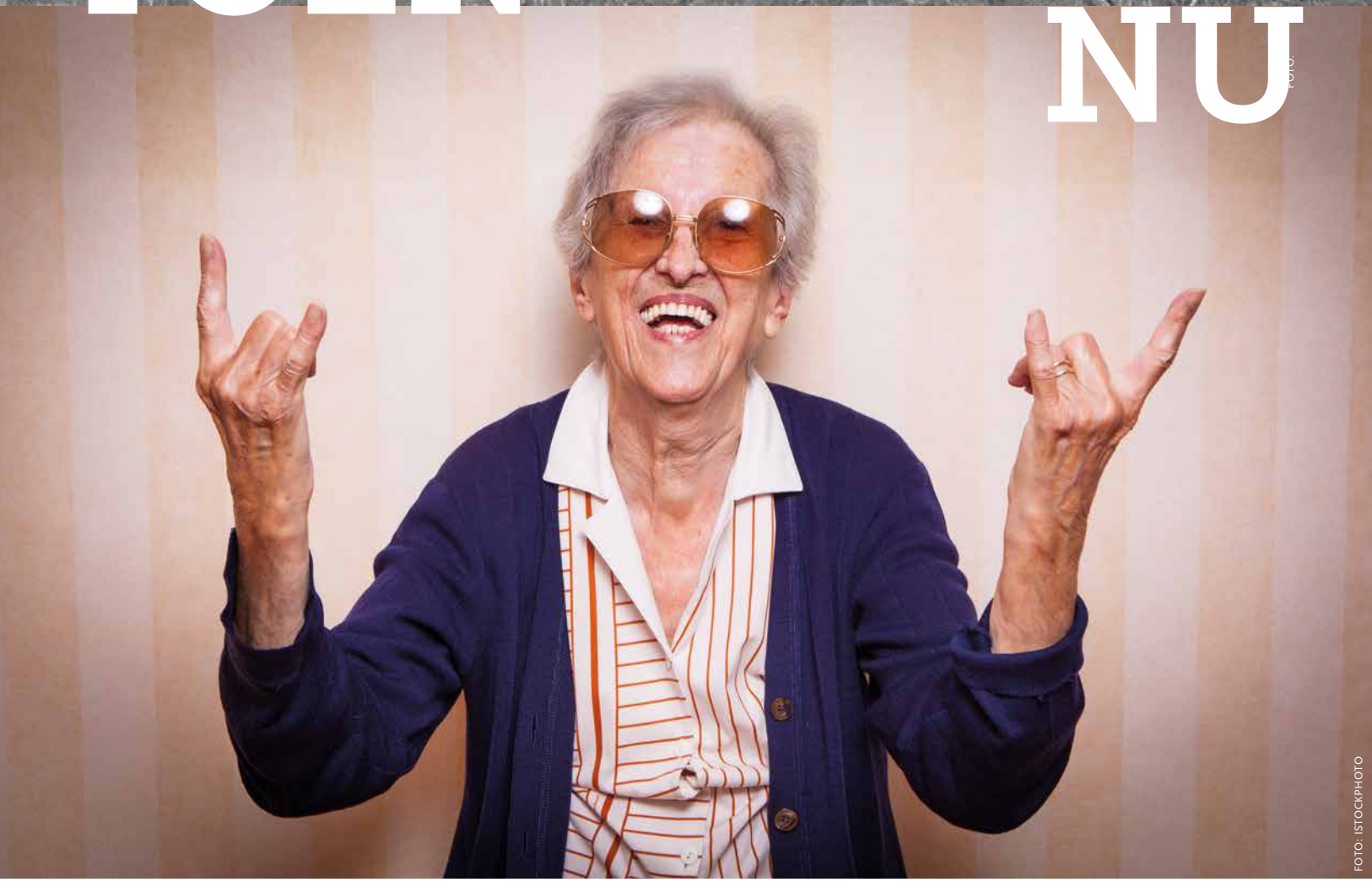

FOTO: ISTOCKPHOTO